

Jaana Karppinen

Antikvariaatit – rakkaudesta kirjoihin

Yleiskatsaus antikvariaateista

Opinnäytetyö

Syksy 2009

Kulttuurialan yksikkö

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurialan yksikkö

Koulutusohjelma: Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijä: Karppinen, Jaana

Työn nimi: Antikvariaatit – rakkaudesta kirjoihin

Ohjaaja: Pirkko Vuorela

Vuosi: 2009

Sivumäärä: 31

Liitteiden lukumäärä: 0

Tämä opinnäytetyö käsittelee antikvariaatteja Suomessa. Työ on yleiskatsaus, ja sen tavoite on selventää mikä on antikvariaatti. Monet ihmiset eivät tiedä, mikä antikvariaatti on, joten tämän työn pitäisi olla heille avuksi. Tutkimuksena tein pienimuotoisen kyselyn, jossa kysyin 20 ihmiseltä heidän mielipidettään siitä, mikä on antikvariaatti ja millaisia mielikuvia he saavat sanasta. Useimmilla vastaajilla oli asiasta jonkinlainen käsitys, mutta mukana oli myös ihmisiä, jotka eivät tieneet antikvariaateista mitään. Tämän opinnäytetyön toisessa luvussa esittelen ja arvioin kyselyn tuloksia.

Kuvailen myös joitakin antikvariaattien ja kirjastojen välisiä eroja ja monia yhtäläisyyksiä. Yhtenä vertailupohjana käytän Evansin kirjastojen kokoelmien kehittämisen mallia.

Opinnäytetyön viimeisessä luvussa pohdin hieman suomalaisten antikvariaattien tulevaisuutta. Esimerkiksi e-kirjoja ja muita uudistuksia, jotka saattavat osaltaan vaikeuttaa antikvariaattien, kirjakauppojen ja kirjastojen toimintaa.

Avainsanat: antikvariaatit, vanhat kirjat

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design

Degree programme: Library and Information Services

Specialisation:

Author/s: Karppinen, Jaana

Title of thesis: Antiquarian bookshops – for the love of books

Supervisor(s): Pirkko Vuorela

Year: 2009

Number of pages: 31

Number of appendices: 0

This thesis is about antique bookstores. The aim of this thesis is to define and clarify what is an antique bookstore. Many Finnish people don't seem to know what an antique bookstore is and what happens in one, so this thesis is aimed at helping those people. As a study for this thesis I did a simple query asking 20 people what do they think is an antique bookstore and what kind of associations they get from the word. Most of the people had some kind of idea about what an antique bookstore is, but there were some that didn't have any idea. The results of the query are presented and evaluated in the second chapter of this thesis.

I also describe some of the differences and many similarities between Finnish libraries and Finnish antique bookstores. As base for one of the comparisons I use the Evans' model for developing library collections.

In the final section I talk a little about Finnish antique bookstore's future. About some of the influences of for example e-books and other new things that might make it harder for antique bookstores and bookstores and libraries in general to survive.

Keywords: antique bookstore, old books

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO	5
1.1 Aiheen valinnan perustelut.....	5
1.2 Työn tavoitteet.....	5
1.3 Työn rakenne	5
2 MIKÄ ON ANTIKVARIAATTI?	7
3 ANTIKVARIAATTIEN HISTORIAA	10
4 ERILAISIA ANTIKVARIAATTEJA	14
4.1 Erilaisista antikvariaateista.....	14
4.2 Antikvariaattien nettikaupat.....	17
5 ANTIKVARIAATTIEN HANKINTAPOLITIIKASTA	19
6 ANTIKVARIAATIN JA KIRJASTON VERTAILUA JA YHTEIS- TYÖTÄ.....	23
6.1 Kokoelma.....	23
6.2 Järjestys.....	26
6.3 Kirjasto ja antikvariaatti yhteistyössä.....	27
7 ANTIKVARIAATTIEN KESKUSJÄRJESTÖT SUOMESSA	29
8 ANTIKVARIAATTIEN TULEVAISUUDESTA	30
LÄHTEET	31

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinnan perustelut

Tämä opinnäytetyö käsittelee antikvariaatteja. Työ on yleiskatsaus antikvariaateista ja niiden toimintaperiaatteista. Se kertoo myös millaisia erilaisia antikvariaatteja Suomesta löytyy.

Suoritin puolet työharjoittelustani Seinäjoen Lehti- ja Kirjapörssissä, joka on antikvariaatti. Työharjoitteluni aikana liikkeeseen käveli sisään monta ihmistä, joilla ei ollut mitään käsitystä, miten antikvariaatti toimii ja miten sinne voi viedä materiaalia myyntiin, vai voiko lainkaan. Monet eivät myöskään tieneet, pitääkö materiaalin viemisestä maksaa, vai maksetaanko heille siitä. Työssäni tahtoisin vastata monen asiakkaan esittämään kysymykseen antikvariaatin toimintaperiaatteesta. Monet ihmiset eivät myöskään tiedä sitä, mikä antikvariaatti ylipäättään on, joten toivoisin voivani selventää asiaa.

1.2 Työn tavoitteet

Tavoitteeni on luoda selkeä yleiskatsaus antikvariaatin toimintaperiaatteista ja antikvariaateista yleensä, sekä vastata kysymykseen ”Mikä on antikvariaatti ja mitä siellä tapahtuu?”, koska se tuntuu olevan monelle ihmiselle täysin vieras asia.

1.3 Työn rakenne

Työni toisessa luvussa kerron, mikä antikvariaatti on käytännössä. Esittelen suorittamani kyselyn vastauksia ja vahvistan ja/tai tarvittaessa korjaan myös vastauksissa olleita käsityksiä.

Kolmas luku käsittelee lyhyesti suomalaisten antikvariaattien historiaa. Keskityn enimmäkseen osin Helsingin ja Turun antikvariaatteihin, koska niillä paikkakunnilla antikvaarinen toiminta on ollut Suomessa aktiivisinta.

Neljännessä luvussa esittelen lyhyesti millaisia erilaisia antikvariaatteja Suomesta löytyy. Kerron myös muutamalla sanalla Porin antikvariaateista. Tämä siksi, koska työharjoittelupaikassani Seinäjoen Lehti- ja kirjapörssissä työskentelevä Mikko Ranta on työskennellyt myös Porissa antikvariaatissa, ja osasi näin kertoa Porinkin antikvariaattitilanteesta. Kerron myös Seinäjoen Lehti- ja Kirjapörssin kokoelmasta ja Tampereen erilaisista antikvariaateista yleisesti. Luvussa käsittelem ja esittelen myös jonkin verran erilaisia antikvariaattien nettikauppoja.

Viides luku käsittelee antikvariaattien yleistä hankintapolitiikkaa, ja sitä, mistä antikvariaatissa myytävät kirjat tulevat ja millä perusteilla kauppiat valitsevat myytävän aineiston. Luvussa selviää myös se, miten ja millä perusteilla myytävien kirjojen hinnat määräytyvät.

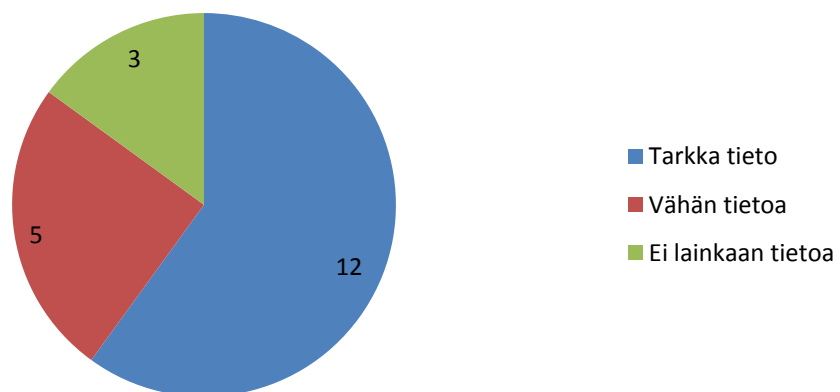
Kuudennessa luvussa käsittelem lyhyesti antikvariaattien ja kirjastojen yleisimpiä eroavaisuuksia ja joitakin niiden yhtäläisyyksiä, sekä kerron lisää Seinäjoen Lehti- ja Kirjapörssistä, sen kokoelmasta ja toiminnasta yleensä. Esittelen myös antikvariaattien kokoelmatyötä Evansin yleisten kirjastojen kokoelmankehittämismallin avulla ja siihen verraten.

Seitsemäs luku kertoo lyhyesti kahdesta Suomessa olevasta antikvariaattien keskusjärjestöstä ja kahdeksannessa luvussa pohdin vähän antikvariaattien tulevaisuudennäkymiä.

2 MIKÄ ON ANTIKVARIAATTI?

Työni tutkimusosuutena suoritin pienimuotoisen kyselyn kahdellekymmenelle ihmiselle. Kysyin mitä heille tulee mieleen sanasta ”antikvariaatti”. Suoritin kyselyni työpaikallani osalle henkilökunnasta suullisena, eli käytössäni ei ollut erillistä kyselylomaketta. Osa vastaajista vastasi Facebookissa lähettämäni kysymyksen sisältäneeseen viestiketjuun. Käytin Facebookia kyselyni tekemiseen, koska ajattelin, että näin saisin mahdollisimman paljon vastauksia hyvinkin eri-ikäisiltä ihmisiltä ympäri Suomea. Loppujen lopuksi kyselyyni vastanneiden keski-ikä oli noin 25 vuotta, ja mukana oli myös niin alle 20-vuotiaita kuin yli 60-vuotiaitakin. Kyselyyn vastasi sekä miehiä että naisia. Tein vain pienen kyselyn (vain kaksi kysymystä) enkä laajempaa haastattelua, koska tavoitteeni oli selvittää nimenomaan ihmisten ensimmäiset mielikuvat ja käsitykset sanasta ja aiheesta antikvariaatti.

Vastaukset

Kuvio 1. Kyselyn vastaukset

Kyselyyni vastanneista kahdestakymmenestä ihmisestä suurimmalle osalle antikvariaatti tarkoittaa vanhojen/käytettyjen kirjojen myyntipaikkaa. Monet lisäsivät myyntiartikkeleiksi kirjojen lisäksi myös vanhat lehdet ja äänitteet. Joillekin antikvariaatti tarkoitti yksinkertaisesti antiikin myyntipaikkaa, ei niinkään kirjojen. Jotkut käyttivät ilmausta ”vähän kuin kirpputori, mutta ei kuitenkaan”.

Kyselin myös mielikuvista. Mitä mielikuvia syntyy sanasta antikvariaatti? Lähes jokainen kysymykseen vastannut sanoi antikvariaatin olevan hämärä, pölyinen ja ahdas paikka täynnä kirjoja. Kirjat eivät muutaman vastanneen mielestä ole mitenkään järjestyksessä, vaan hyvinkin sekaisin. Heidän mielestään antikvariaattiin mennessään pitää tietää tarkalleen mitä etsii, jos aikoo sen löytää.

Antikvariaatissa tuoksu pölylle, ummehtuneelle ja vanhoille kirjoille. Ainakin kaikkien minulle vastanneiden mielestä vanhojen kirjojen tuoksu oli ihana eikä ikävä asia. Antikvariaatti sijaitsee myös lähes poikkeuksetta vanhassa talossa, ei uudessa.

Kirjastonjohtaja Saara Ihamäki Helsingin kaupunginkirjastosta suoritti pari vuotta sitten kyselyn kirjastoa käyttävien nuorien keskuudessa. Hän pyysi nuoria kuvailemaan kirjastoa kolmella sanalla. Yleisimmin käytetyt sanat olivat ”hiljaisuus”, ”pölyisyys” ja ”kirjat”. Nämä samat sanat esiintyivät suurimmassa osassa omaan kyselyyni tulleista vastauksista. Tästäkin voimme huomata, että kirjastoilla ja antikvariaateilla on kuin onkin paljon yhteistä – ainakin asiakkaiden mielikuvissa. (Saara Ihamäki 2009)

Mielikuvien mukaan antikvariaatissa työskentelee aina vain yksi ihminen. Useissa vastauksissa käytettiin ilmausta ”vanha mies tai nainen”, joten ainakin minun kyselyyni vastanneet ihmiset ovat sitä mieltä, että antikvariaatin pitäjät eivät ole nuoria ihmisiä, vaan keski-ikäisiä tai jopa sitä vanhempia.

Kyselyyn vastanneista henkilöistä monet kutsuivat antikvariaattia kirjoista pitävän ihmisen aarraitaksi. Heidän mukaansa antikvariaatista saattaa löytää sellaisia kirjoja, joita ei löydä mistään muualta. Tietenkään kaikki, joilta kysyin kysymykseni,

eivät osanneet vastata. Joukkoon mahtui myös muutama vastaus, jossa luki vain ”ei mitään käsitystä asiasta”. Antikvariaatti ei siis ainakaan sanana tai käsitteenä ole tuttu kaikille. Seuraavassa kappaleessa yritänkin valaista asiaa niille, joille antikvariaatti ei ole tuttu käsite.

Wikipedia sanoo antikvariaatin olevan liike, joka ostaa tavaraa asiakkailta, yrityksiltä, kuolinpesiltä jne. ja myy ne eteenpäin. (<http://fi.wikipedia.org/wiki/Antikvariaatti>) Facta –tietopalvelu kertoo, että antikvariaatti on kirjakauppa, joka myy vanhoja ja harvinaisia kirjoja. (<http://www.facta.fi/tietosanakirja/4404>) Studia-tietosanakirjan mukaan antikvariaatti on liike, jossa ostetaan, myydään ja vaihdetaan vanhoja ja uusia kirjoja. (Studia A-Gn, 63) Jan Strang tiivistää antikvariaatin olevan vanhojen kirjojen ja muiden vanhojen painotuotteiden kauppa. (Strang, 9.)

3 ANTIKVARIAATTIEN HISTORIAA

Antikvariaatit Suomessa 1800- luvulla

Jo ennen ensimmäisen ”virallisen” suomalaisen antikvariaatin perustamista, Suomessa harjoitettiin vanhojen kirjojen myyntiä, eli antikvaarista kirjakauppaa. Noihin aikoihin vanhojen kirjojen myynnistä vastasivat suurilta osin kirjahuutokaupat. Antikvariaattitoiminta oli kuitenkin tuolloin hyvin rajoitettua. Osa kirjahuutokauppiasta harjoitti vanhojen kirjojen myyntiä sivutoimisesti, ja jotkin ruotsalaiset kirjakauppiat myivät vanhoja kirjoja myös Suomessa omien haaraliikkeidensä tai asiamiestensä välityksellä. Myynti oli enimmäkseen uusien kirjojen myyntiä, mutta mukana tiedetään kuitenkin olleen jonkin verran myös antikvaarista kirjallisuutta. Myös kirjansitojat, jotka hallitsivat uusien kirjojen markkinoita Suomessa tuohon aikaan ja aina 1800-luvun alkuvuosikymmeniin asti, ovat ehkä myyneet antikvaarisia kirjoja. (Strang, 15-17.)

Suomen ensimmäinen antikvariaatti/antikvaarinen kirjakauppa oli nimeltään J.C. Frenckellin ja Pojan Turun liikkeen antikvaarinen kirjavarasto eli Frenckellin Kirjakaupan Antikvaario (alkuperäiseltä nimeltään Antiquariska boklagret hos J.C. Frenckell & Son, Åbo). Tarkkaa tietoa liikkeen perustamisajankohdasta ei ole, mutta on erittäin todennäköistä, että liike perustettiin vuonna 1844. (Strang, 17.)

Aika 1890-luvun lopulta 1900-luvun alkuun oli Suomessa suurten antikvariaattien aikaa. 1890-luvulla suomalaisessa antikvariaattitoiminnassa tapahtui suuri nousu, kun Helsinkiin perustettiin peräti kolme merkittävää antikvariaattia. Nämä antikvariaatit olivat Lindstedtin antikvariaatti, Ab Minerva Oy ja Lindströmin antikvariaatti. Kaksi ensimmäistä kertoivat tuolloin kirjalikoimansa käsittävän yli 300 000 kirjaa, joten ne olivat kooltaan hyvin suuria. Lindströmin antikvariaatti oli kirjavarastoltaan pienempi, mutta sillä oli aika ajoin useita myymälöitä. Kaikki kolme edellä mainittua antikvariaattia olivat suhteellisen pitkäikäisiä. Näistä lyhytikäisinkin – Ab Minerva Oy – toimi peräti 20 vuotta. Pitkäikäisin oli Lindströmin antikvariaatti, jonka toiminnan voidaan katsoa loppuneen vasta 1970-luvun alussa, kun alkuperäisen Lindströmin antikvariaatin perustajan tytär luopui kaupasta.

Ylipäättään 1890-luku merkitsi antikvaarisen kirjakaupan kunnollista vakiintumista Suomeen ja erityisesti Helsinkiin.

Helsinkiiläisistä antikvariaateista Minerva oli keskittynyt kokoelmassaan tieteelliseen kirjallisuuteen ja se olikin omana aikanaan merkittävä tieteellisen kirjallisuuden myyjä ja antikvaaristen kirjalueteloiden julkaisija. Kaksi vielä nykyäänkin toimivaa laitosta ovat tavallaan Ab Minerva Oy:n perillisiä. Nämä kaksi laitosta ovat Suomalainen Kirjakauppa ja Jyväskylän yliopiston kirjasto. Suomalainen kirjakauppa (alkuperäiseltä nimeltään Helsingin Suomalainen Kirjakauppa Oy) perustettiin vuonna 1912 jatkamaan konkurssiin menneen Ab Minerva Oy:n uusien kirjojen myyntitoimintaa. Minervan antikvaaristen kirjojen kokoelma taas myytiin Jyväskylään ja siitä tuli vuonna 1914 perustetun tieteellisen kirjaston kokoelman runko. Tuosta kirjastosta kehittyi vuosien saatossa Jyväskylän yliopiston kirjasto. (Strang, 51.)

Tuosta ajasta eteenpäin antikvaarista kirjakauppaa ei harjoitettu enää vain sivutoimisesti jonkin muun ammatin yhteydessä, vaan antikvariaattitoiminta tuli toimeen omillaan. Osa antikvariaateista saattoi lopettaa toimintansa, mutta lopettaneiden liikkeiden tilalle perustettiin uusia. 1900-luvun alussa myös Tampere ja Viipuri saivat omat antikvariaattinsa, ja Turkuun syntyi antikvariaatti uudelleen.

Tämä antikvaarisessa kirjakaupassa vuosisadan vaihteessa tapahtunut nousu voidaan ainakin osaksi selittää talouden ja sivistyksen yleisellä nousulla, joka tuolloin tapahtui Suomessa. Suomen kansasta tuli tuolloin varakkaampaa, koulunkäynti lisääntyi, ympäri Suomea perustettiin kansankirjastoja jne. Erityisesti suomenkielisten kirjojen julkaiseminen lisääntyi ja monipuolistui valtavasti – Jan Strang käyttää jopa ilmaisua ”räjähdysmäisesti”. Kirjallisuuden kysyntä oli jo niin laajaa, että se takasi paremman toimeentulon ja paljon työtä niin kirjanpainajille, kustantajille, uusien kirjojen kauppiaille kuin antikvariaateillekin. (Strang, 35.)

Antikvariaatit itsenäisessä Suomessa

Suomen itsenäistyessä ja ensimmäisen itsenäisen vuosikymmenen aikana oli suomalaisessa antikvariaattihistoriassa välivaihe. Autonomian aikana perustetut antikvariaatit olivat omistajanvaihdosten myötä joutuneet kaupalliseen alamäkeen tai peräti lopettaneet toimintansa kokonaan, eivätkä näiden lopettaneiden liikkeiden tilalle perustetut antikvariaatit valitettavasti olleet kovin elinvoimaisia. Vuonna 1917 Helsingissä toimi enää vain kaksi antikvariaattia; aiemmissa kappaleissa mainitut Joh. K. Lindstedtin ja Oskar Lindströmin antikvariaatit. Näistä toinen, Lindströmin antikvariaatti jatkoi toimintaansa peräti 1950-luvulle saakka. Lindstedt taas myi antikvariaattinsa vuonna 1919 Helsingin Antikvaariselle kirjakaupalle, joka oli 1920-luvun johtava antikvariaatti Suomessa, mutta ajautui kuitenkin konkurssiin vuonna 1930.

1920- ja 1930-lukujen vaihde ja koko 1930-luku olivat Suomessa antikvaarisen kirjakaupan vakiintumisen aikaa. Tuolloin näet perustettiin monta hyvin pitkäikäiseksi muodostunutta liikettä ja samalla jotkut jo aiemmin perustetut liikkeet vakiinnuttivat asemansa uusien kauppiaiden ja omistajien johtamina. Näitä perusantikvariaatiksi myöhemmin kohonneita liikkeitä oli kaiken kaikkiaan peräti yhdeksän kappaletta, joista esimerkkeinä mainittakoon G.I. Teikon Antikvaarinen Kirjakauppa (perustettu 1928) ja Ilmari Jorman Oy Antikvaario (perustettu 1932). Näiden ”perusantikvariaattien” lisäksi Helsinkiin perustettiin monta lyhytikäisimmiksi jäänyttä antikvariaatti-yritystä. Joitakin antikvariaatteja toimi myös tuolloin jonkin muun ammatin ohessa hoidettuina. Kolmekymmentäluvulla antikvariaattitoiminta vakiintui myös Turkuun, jossa 1930-luvulla perustetuista liikkeistä Kustaa Ståhlmanin (myöh. Vaskikari), Birger Olssonin ja Kustaa Tiaisen antikvariaatit selvisivät jokainen peräti 1960-luvulle asti.

Tuohon aikaan suuri, ellei peräti suurin osa antikvariaateista teki suurimman osan myyntivoitoistaan myymällä koulukirjoja. Tuolloin kurssivaatimuksia ei muutettu yhtä usein kuin nykyään, ja lisäksi kirjat olivat kalliita ihmisten keskimääräiseen tulotasoon verraten, joten antikvaariselle kirjakaupalle oli olemassa loistavat edellytykset toimia. Myös bibliofiilisen harrastustoiminnan aktivoituminen paransi

antikvaarisen kirjakauppatoiminnan edellytyksiä. Bibliofiilisen harrastuksen edistäjistä monet olivat myös antikvaarisia kirjakauppiaita.

Nykypäivänä antikvariaateissa hyvin yleistä erikoistumista oli havaittavissa jo tuolloin. Monet antikvariaateista olivat erikoistuneet mm. tieteelliseen kirjallisuuteen ja harvinaiskirjoihin, joita myivät ainakin Oy Antikvaario ja Antikvariaatti Gordin. Oskari Hiltunen puolestaan oli tunnettu nahkaselkäisten sarjakirjojen myyjänä. Tietysti suurin osa antikvariaateista oli ns. perusantikvariaatteja, jotka myivät käytännöllisesti katsoen kaikkea kirjallisuutta. Tästä esimerkkinä Väinö Härkösen antikvariaatti. (Strang, 66.)

Vuosien mittaan antikvariaattien määrä Suomessa on lisääntynyt valtavasti. Jos 1900-luvun alussa antikvariaatteja oli koko Suomessa korkeintaan muutamia kymmeniä, niin vuonna 2007 antikvariaattiliikkeitä oli Tilastokeskuksen StatFin – palvelun tilaston mukaan peräti 165 kappaletta. (<http://pxweb2.stat.fi/dialog/Saveshow.asp>) Tilastokeskuksen uusimmat tilastot eivät kuitenkaan välttämättä ole tässä yhteydessä käyttökelpoisia ja täysin luotettavia, koska niissä on voitu liittää antikvariaatteihin myös muita liikkeitä, jotka eivät ole varsinaisia antikvariaatteja.

4 ERILAISIA ANTIKVARIAATTEJA

4.1 Erilaisista antikvariaateista

Suomessa on ainakin neljän eri ”alaluokan” antikvariaatteja. Suurin osa Suomen antikvariaateista on ns. perinteisiä antikvariaatteja, joiden myyntiartikkeleita ovat kirjat ja lehdet. Nykyaikaisemmiksi antikvariaateiksi kutsutaan antikvariaatteja, joiden valikoimaan kuuluvat kirjojen ja lehtien lisäksi myös cd- ja lp-levyt. Sarjakuvalehtien ja viihdekirjallisuuden osto- ja myyntiliikkeet muodostavat lisäksi oman alaluokkansa. Näissä liikkeissä kirjojen myynti ei ole yleensä keskeinen myyntiartikkeli. (Uusitalo 1988, 6) Näiden lisäksi on myös nopeaan kiertoon pyrkiviä hintatasoltaan halvempia antikvariaatteja. Suomesta löytyy myös sellaisia antikvariaatteja, joissa myydään kirjojen ja lehtien lisäksi esimerkiksi huonekaluja/antiikkia yleisesti. Näitä liikkeitä voisi kutsua paremminkin vain osto- ja myyntiliikkeiksi kuin varsinaisiksi antikvariaateiksi. (Uusitalo 1988, 4.)

Perinteisen kirja-antikvariaatin lisäksi on olemassa myös pelkästään esimerkiksi sarjakuviin keskittyneitä antikvariaatteja. Heidän liikkeissään on myynnissä ainoastaan erilaisia sarjakuvia eri sarjakuvagenreistä jne. Tällaisista liikkeistä löytää usein harvinaisuuksia, joita ei yleensä löydä muualta. Sarjakuviin keskittyneistä antikvariaateista hyvä esimerkki on Tampereella Verkatehtaankadulla sijaitseva Makedonia, joka on keräilysarjakuvan erikoisliike. (Aamulehti 2007, B20.)

Oma lukunsa ovat tietenkin musiikki-antikvariaatit, joiden valikoimaan kuuluu ainoastaan cd- ja lp-levyjä. Jotkut näistä myyvät myös vanhoja lp-soittimia ja niiden varaosia. Keräilyharvinaisuudet kuuluvat luonnollisesti myös näiden aarreaittojen valikoimiin. Näitä pelkästään musiikkia myyviä antikvariaatteja ei ole Suomessa montaa, eikä niistä löydy kovinkaan paljon tietoa. Suomen Antikvaariset Kirjakauppiat -yhdistyksen jäsenistä ainakin viidellä on kirjojen lisäksi myynnissä musiikkia ja neljällä sarjakuvia. (<http://www.sakk.net/content/blogcategory/15/27/>)

Joissakin perus-antikvariaateissa voi kirjojen ostamisen ja myymisen lisäksi myös viettää aikaansa muun muassa kirjoja lukien. Esimerkiksi Lohjalla on Antikvariaattinen Oluthuone Opus-K. Siellä voi halutessaan lukea kirjoja ja siemailla erikoisoluita samalla jatsia kuunnellen. (Slunga-Poutsalo 26.8.2009.)

Antikvariaattien tilanne on muuttunut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana paljon. Esimerkiksi Porissa antikvariaatteja oli 1980-luvulla ainakin kuusi, mutta nyt 2000-luvulla enää kaksi. Näistä toista pitää n. 80-vuotias nainen ilmeisesti vain harrastusmielessä. Toisen antikvariaatin asiakasmäärät putosivat aika alhaisiksi 90-luvun aikana. Ihmisiä ei ilmeisesti kiinnostanut käyttää antikvariaatin palveluita ja kauppias miettikin jo liikkeensä sulkemista. Viime vuosina Poriin on kulkeutunut suuri määrä opiskelijoita, jotka ovat löytäneet antikvariaatin. Yleisestikin nuorilla ihmisillä on usein positiivisempi mielikuva käytetyistä kirjoista ja tavaroista yleensä, ja he ovat valmiimpia suosimaan kierrätystä kuin vanhemmat ihmiset. Antikvariaatin tulevaisuudennäkymät ovat siis ainakin Porin osalta paljon paremmat kuin vielä 10 vuotta aiemmin. (Ranta, M. 2009)

Seinäjoen Lehti- ja kirjapörssi on antikvariaatti/divari, joka sijaitsee Seinäjoen keskustassa. Vanhojen ja käytettyjen kirjojen lisäksi siellä myydään lehtiä (sarjakuva- ja aikakauslehtiä), cd- ja lp-levyjä, vhs- ja dvd-elokuvia ja julisteita. Myynnissä on myös aivan uusia kirjoja, jotka ovat yleensä kustantajien jäännöseriä. Lehti- ja Kirjapörssin valikoima on siis melko laaja. Kovakantisten kirjojen lisäksi sieltä löytyy laaja valikoima pökkareita ja Harlequin-romaneja. Myös lastenkirjoille on oma osastonsa, ja myös lastenkirjoja löytyy sekä uusina että käytettyinä.

Vhs-kasetit alkavat nykypäivänä olla jo harvinaisia ja niitä myös käytetään hyvin vähän dvd-levyjen ilmestymisen vuoksi, joten niiden myynti on nykyään aika vähäistä. Kasetteja ostavat nykyisin vain muutamat vakioasiakkaat, jotka tekevät ostoksensa yleensä vaihtokaupalla; he tuovat mukanaan vhs-kasetteja ja vaihtavat ne uusiin. Rahaa liikkuu kaupassa harvemmin.

Dvd-levyjä ostetaan myös usein vaihtokaupalla, eli asiakas tuo vaihdossa levyjä ja saa vastineeksi viedä mukanaan uusia levyjä. Käytettyjen dvd-levyjen myyntihinta (samoin kuin ostohinta) on suhteellisen alhainen, koska jo monet marketitkin myyvät dvd-elokuvia vain muutaman euron kappalehintaan. Seinäjoen Lehti- ja Kirjapörssissä dvd-levyjen keskihinta on noin neljä euroa.

Sanoma- ja aikakauslehtiä on Lehti- ja Kirjapörssissä suhteellisen monipuolinen valikoima. Ne eivät kuitenkaan ole kovin suuri myyntiartikkeli, niitä ostetaan melko harvoin. Vanhoja lehtiä tarjotaan myyntiin erittäin usein, mutta kauppias ottaa ne vastaan aika vastahakoisesti niiden heikon liikkuvuuden vuoksi. Ainoastaan joidenkin harvinaisempien lehtien täydet vuosikerrat voidaan ottaa suoraan myyntiin ja tällöin niistä myös maksetaan asiakkaalle jotakin. Esimerkiksi yksittäisistä aikakauslehtien (MeNaiset, Tuulilasi jne.) numeroista kauppias ei maksa asiakkaalle. Ne saa kyllä tuoda myyntiin, mutta rahaa niistä ei valitettavasti voida maksaa. (Ranta, H. 2008)

Tampereella toimi vuonna 2007 peräti yhdeksän antikvariaattia. Koska osa antikvariaateista on keskittynyt perinteisen kirjamyynnin lisäksi esimerkiksi vinyylilevyihin (Aabis) ja scifi- sekä fantasiakirjallisuuteen (Makedonia), asiakkaita riittää suuressa kaupungissa hyvin jokaiselle. Tavaraa myyntiin tarjoavat voivat koettaa tarjota kirjojaan toiseen antikvariaattiin, jos heti ensimmäinen ei kelpuuta kirjoja kauppaansa.

Tampereen antikvariaattien ikähaarukka on melko laaja. Kaikki Tampereella vuonna 2007 toimineet antikvariaatit ovat vähintään 10 vuotta vanhoja. Varhaisin Tampereella avattu antikvariaatti on Lukulaari, joka avattiin Puutarhakadulle vuonna 1977. Sen lisäksi, että Lukulaari on Tampereen vanhin antikvariaatti, on se 200 neliömetrin myymäläpinta-alallaan myös Tampereen suurin. Uusin lisäys Tampereen antikvariaattivalikoimaan on Aikakone, joka avattiin vuonna 1997. Aikakone on keskittynyt enimmäkseen äänilevyjen myyntiin, mutta myynnissä on myös hyvä valikoima käytettyjä kirjoja. 1980-luvun aikana Tampereelle perustettiin kolme uutta antikvariaattia; Komisario Palmu, Libris ja Kirja- ja lehtiantikva Ensipainos.

Samoin kuin Seinäjoella, myös Tampereella antikvariaattien asiakkaat ovat yleisesti erittäin kiinnostuneita sotakirjoista ja sotahistoriaa käsittelevästä materiaalista. Tämä käy ilmi Johanna Vehkoon Aamulehteen tekemästä vertailusta. Yhdeksästä Tampereen antikvariaatista neljän kauppias kertoo asiakkaidensa etsivän sotakirjallisuutta. Myös dekkarit ovat ainakin Tampereella suosiossa. Kolme antikvariaattia mainitsee dekkarit yhdeksi paljon kysytyksi myyntiartikkeliksi. (Aamulehti 2007, 20B)

4.2 Antikvariaattien nettikaupat

Suomessa toimii useita antikvariaatteja myös nettikauppaperiaatteella. Näistä suurin on Antikvaari.fi, jossa voi ostaa kirjoja 47 eri antikvariaatin valikoimista. Nämä 47 antikvariaattia sijaitsevat ympäri Suomea, eivät esimerkiksi vain pääkaupunkiseudulla. Antikvaari.fi ei vaadi rekisteröitymistä ja on näin ollen erittäin helppokäyttöinen ja nopea palvelu. Antikvaari.fi:n etusivulla on linkit edellä mainittujen 47 antikvariaatin tietoihin ja kotisivuihin, joten yhden linkin takaa löytää helposti paljon lisäinformaatiota eri antikvariaateista.

Todella monet Suomen kirjastot käyttävät Antikvaari.fi –palvelua kokoelmiensa täydentämiseen juuri siitä syystä, että sen avulla heillä on käytössään lähes koko Suomen kattava antikvariaattiverkosto. (<http://www.antikvaari.fi/>)

Tämän kaikille yhteisen nettiantikvariaatin lisäksi hyvin monella suomalaisella antikvariaatilla on käytössä omat internet-sivut ja samalla nettikauppa. Näitä nettikauppoja löytää jo pelkästään ”antikvariaatti nettikauppa” –hakusanoilla useita kymmeniä. (<http://www.tie.to/kirjat/>) Lisäksi Suomen Antikvaariset kirjakauppiat Ry:n kotisivuilta osoitteesta www.sakk.net/ löytyy lista järjestön jäsenliikkeiden nettisivuista ja linkit sivustoille.

Joillakin Suomen antikvariaateilla ei ole tällä hetkellä lainkaan myymälää, vaan he toimivat ainoastaan nettikauppoina. Tästä kahtena esimerkkinä nettikauppa Bukinisti ja hämeenlinnalainen Antikvariaatti Jaarli, joka myy hyväkuntoisia kirjoja

monipuolisesta valikoimastaan menestyksekkäästi nettikaupassaan ja toisinaan erilaisilla kirja- ja antiikkimessuilla. Myös helsinkiläinen Apis Antikva toimii ainoastaan internetissä www.antikvaari.fi –sivuston alaisena, mutta erikseen sovittuna heidän kirjojaan voi myös noutaa Helsingistä. Monella muullakin nettikauppana toimivalla antikvariaatilla on tiedoissaan ilmoitus, että soittamalla tiettyyn puhelinnumeroon voi halutessaan noutaa ostamansa aineiston antikvariaatin ”kotipaikkakunnalta” ja näin säästää postimaksut.

5 ANTIKVARIAATTIEN HANKINTAPOLITIIKASTA

Antikvariaateissa myydään käytettyjen kirjojen lisäksi myös uusia kirjoja. Uudet kirjat hankitaan yleensä suoraan kustantajilta ja ne saattavat olla esimerkiksi painoksien jäännöseriä tms. Käytetyt kirjat tulevat myyntiin esimerkiksi huutokaupoista, sekä tavallisilta yksityishenkilöiltä. Muuttojen yhteydessä ihmiset tuovat usein monta laatikollista kirjoja myyntiin, koska eivät tahdo kuljettaa niitä muutossa enää seuraavaan paikkaan. Kevät- ja joulusiivojen aika on ihmisille myös hyvin aktiivista kirjahyllyjen sisällön karsimisen aikaa. (Ranta, H. 2008)

Edellä mainittujen lisäksi kirjoja tulee myös kuolinpesistä. Tällöin ongelmana saattaa olla se, että kun ostetaan koko kuolinpesän kaikki kirjat, osa kirjoista on ns. hyviä kirjoja ja osa sellaisia, joita kauppias ei välttämättä tahtoisi ostaa, joko sen huonon kaupallisen arvon, liian huonon kunnon tai muiden syiden takia. (Uusitalo 1988, 20.)

Vanhoista kirjoista puhuttaessa sekä sisäänosto- että ulosmyyntihintaan vaikuttaa useampikin eri tekijä. Merkitystä on esimerkiksi teoksen iällä. Myös painoksella on väliä, jos kyseessä on ensipainos tai erikoispainos, on hinta tietysti korkeampi. Mikäli kirjassa on esimerkiksi persoonallinen omistuskirjoitus, nostaa sekin kirjan hintaa. (Ranta H. 2008)

Asiakkaan tuodessa kirjoja myyntiin, määräytyy niiden sisäänostohinta paljolti myös liikkuvuuden perusteella. Jos kirja on ns. harvinaisempi, voi asiakas saada siitä suurenkin hinnan. Jos taas kyseessä on esimerkiksi Valittujen Palojen Kirjavalitot –sarjan teos, tai muuten suuripainoksinen kirja, on todennäköistä, ettei kauppias maksa kirjasta mitään. Tämä siitä syystä, että Kirjavalioita löytyy lähes jokaisesta suomalaisesta kodista, eikä niillä näin ollen ole kovin suurta markkina-arvoa. Kauppias maksaa kirjoista sen mukaan kuinka todennäköistä on, että joku tahtoo ostaa kyseisen kirjan myös jatkossa.

Klassikkokirjoista, sarjakuvista ja lp-levyistä antikvaarisilla kauppiaille on olemassa hintaluettelot. Kirjojen hintaluettelo on nimeltään Vanhan kirjallisuuden hintaopas. Siihen on tekijän mukaan aakkosjärjestyksessä listattu teokset ja niiden painokset. Jokaisen kirjan ja painoksen kohdalla on se summa, joka kyseisestä teoksesta ja painoksesta yleisesti voidaan asiakkaalle maksaa ja paljonko kauppias pyytää siitä rahaa laittaessaan sen taas uudelleen myyntiin. Vanhan kirjallisuuden hintaoppaassa hintaraja on kahdeksan euroa. (Ranta H. 2008)

Uusien kirjojen hinnat määräytyvät tietysti kustantajan asettamien hintojen mukaisesti.

Useimmissa Suomen antikvariaateissa suurin osa kaupoista tehdään käteisellä. Tuodessaan kirjoja ja/tai muita tuotteita antikvariaattiin asiakas voi ottaa kirjoista saamansa summan joko rahana tai halutessaan tavarana. Asiakas voi siis valita liikkeestä (yleensä vain käytettyjä) kirjoja tai muita tuotteita samalla summalla millä hän on tuonut tavaraa myyntiin. Tämä tapa on yleisesti käytössä esimerkiksi Harlequin –sarjan kirjoja ja vhs-kasetteja myytäessä ja ostaessa. Kummallakaan tuoteryhmällä ei varsinaisesti ole suurta markkina-arvoa, joten on tietystä mielessä järkevämpää vain vaihtaa ”vanha” kirja tai kasetti ”uuteen”.

Toimintatavat ja periaatteet tietysti vaihtelevat paikkakunnittain ja jopa antikvariaateittain. Joka paikassa ei tietenkään ole mahdollista toimia täysin samalla tavalla. Kaikki riippuu tietenkin kauppiasta ja hänen tavastaan tehdä kauppaa. Monet kauppiat joustavat hinnoissa tai myyntiperiaatteissa, jos asiakkaana on esimerkiksi henkilö, joka käy ostoksilla usein ja/tai tuo usein (hyvääkin) tavaraa myyntiin. (Ranta H. 2008)

Kirjojen hinta määräytyy tietysti osin myös kirjan kunnan perusteella. Luonnollisesti hyväkuntoisesta kirjasta maksetaan ja pyydetään enemmän kuin huonompikuntoisesta. Kirjat luokitellaan antikvariaateissa yleisesti vakiintuneen käytännön mukaisesti viiteen eri kuntoisuusluokkaan. Luokat ovat:

K5: uusi

K4: erinomainen, uudenveroinen

K3: hyvä, ei ilmeisiä vikoja, kirjassa voi olla edellisen omistajan nimi tai ex libris, normaali

K2: tyydyttävä, kirjassa jotain sellaista vikaa, joka pudottaa sen pois luokasta K3, viat on aina kerrottu

K1: kehno, esimerkiksi kostunut, irtolehtinä tai selätön, myynnissä harvinaisuutensa takia

<http://www.antikka.net/antikka.asp> 25.10.2009)

Seinäjoen Lehti- ja Kirjapörssissä ja useimmissa Suomen antikvariaateissa suurin osa kirjoista kuuluu kuntoisuusluokkaan K3, eli niissä on esimerkiksi entisen omistajan nimi tai muita pieniä merkintöjä. Luokkien K5 ja K4 kirjoja on myös paljon, osin siitä syystä, että Lehti- ja Kirjapörssissä myydään myös aivan uusia kirjoja. Uudet, eli ns. lukemattomat kirjat putoavat kuntoisuusluokkaan K4 esimerkiksi silloin, jos ne ovat olleet jo jonkin aikaa näyteikkunalla ja aurinko on haalistanut kannen ja/tai osan sivuista.

K2-luokan kirjoja on koko kokoelmaan suhteutettuna melko vähän, lähinnä lastenkirjoissa ja romaanien osalta vanhemmissa kirjoissa (1950-luku ja sitä vanhemmat) ja esimerkiksi ensipainoksissa. Lastenkirjoissa on tämän kuntoisuusluokan kirjoja luonnollisesti melko paljon. Lastenkirjat ovat Lehti- ja Kirjapörssissä kuitenkin suhteellisen pieni osuus koko kokoelmasta.

Kuntoisuusluokan K1 materiaalia on Lehti- ja Kirjapörssissä oikeastaan vain sarjakuvalehdissä ja -kirjoissa (Roope-Setä, Korkeajännitys jne.). Osa sarjakuvalehdistä on jopa 1950-luvulta, joten niiden kunto on paikoitellen jo melko huono. Ne pidetään kuitenkin myynnissä juuri kuntoluokan kuvauksessa mainitun harvinaisuutensa takia. Joitakin heikkokuntoisimmista lehdistä säilytetään hyllyssä muovitaskussa, jotta vältetään niiden repeäminen ja kunnan huononeminen.

Lehti- ja Kirjapörssissä todella huonokuntoiset kirjat karsitaan aika helposti, varsinkin jos kyseessä on vähemmän merkittävä teos, kuten Kirjavalio tai

vastaava. Harvinaisempia ja myyntiarvoltaan parempia kirjoja taas kunnostetaan, jotta niiden onnistunut myynti olisi todennäköisempää. Erittäin huonokuntoisia kirjoja kauppias ei mielellään ota myyntiin siitä syystä, ettei niiden kunnostaminen ole välttämättä järkevää. Jos kukaan ei kunnostamisesta huolimatta todennäköisesti kuitenkaan osta kirjaa, ei sitä ole järkevää ottaa myyntiin.

6 ANTIKVARIAATIN JA KIRJASTON VERTAILUA JA YHTEISTYÖTÄ

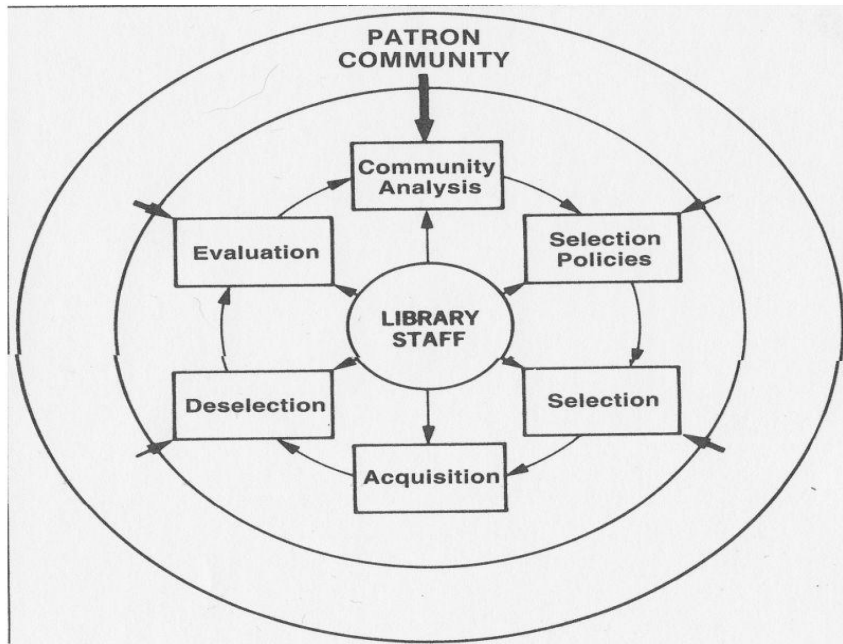
6.1 Kokoelmat

Sekä kirjastossa että antikvariaatissa on hyvin laaja kokoelma kirjoja ja lehtiä. Molemmista saattaa myös löytyä ns. kotiseutukokoelma, eli jokin erityinen osasto kirjoja ja muuta materiaalia. Antikvariaateissa saatetaan myös panostaa esimerkiksi tietyn genren kirjoihin tai vieraskieliseen materiaaliin vähän muita enemmän, jos tiedetään, että sen genren kirjoille löytyy paljon ostajia. Tästä esimerkkinä Seinäjoen Lehti- ja Kirjapörssi, jossa on panostettu melko paljon kotiseutuhistoriaan, sotakirjoihin ja sotahistoriaan, koska ne tekevät Seinäjoella hyvin kauppansa. Myös dekkarit, eräkirjat ja klassikkokirjat (esimerkiksi Mika Waltarin, Aleksis Kiven tai Juhani Ahon tuotanto) ovat suosittu ja tärkeä osa ainakin Seinäjoen, Porin ja Tampereen antikvariaateissa.

Yleisissä kirjastoissa kokoelman kehittäminen suoritetaan vaiheittain. G. Edward Evans on jäsentänyt nämä kirjaston kokoelman kehittämisen vaiheet malliksi. Tätä Evansin mallia voi mainiosti soveltaa myös useimpiin antikvariaatteihin. Evansin mukaan kaikilla kirjastoilla tulisi olla aineistokokoelma, jonka rakentamiseen osallistuvat niin kirjaston henkilökunta kuin asiakkaatkin. Lisäksi kokoelman kehittämisessä tulisi ottaa huomioon palveltavan yhteisön erityispiirteet. Tämä pätee hienosti myös antikvariaatteihin. Antikvariaateissa Evansin mallin mukainen toiminta saattaa joissain tapauksissa olla vain ns. pienemmässä mittakaavassa tapahtuvaa. Tämäkin pätee molempiin suuntiin, koska sekä kirjastoja että antikvariaatteja on Suomessa sekä suuria että pieniä. (Evans, 17.)

Kokoelman kehittäminen on koko ajan käynnissä oleva prosessi, ns. jatkuva kehä, joka voidaan Evansin mukaan jakaa kuuteen elementtiin: yhteisöanalyysi, valintaperiaatteet, valinta, hankinta, karsinta ja evaluointi. Nämä elementit yhdessä muodostavat kirjaston – ja myös antikvariaatin – kokoelmatyön kokonaisuuden.

Niitä ei tulisi tarkastella erillään toisistaan, koska vasta yhdessä ne muodostavat parhaan mahdollisen kokonaisuuden. (Evans, 16.)

Kuvio 2. Evansin kokoelman kehittämisen malli (Evans, 17.)

Seuraavassa selitän Evansin mallin eri vaiheet. Vaikka vaiheet käsittelevät kirjastoa, pätevät ne erinomaisesti myös antikvariaattien toimintaan. Joitain pieniä vivahte-eroja saattaa tietysti löytyä.

Community analysis, eli yhteisöanalyysi tarkoittaa sitä, että yritetään kerätä, järjestää ja tulkita tietoja siitä yhteisöstä (kuviossa patron community) ja yhteisön tiedontarpeista, jota kirjaston tulisi palvella. Peruskysymyksiä tässä vaiheessa ovat mm. Mitä tiedämme tästä yhteisöstä ja sen tavasta käyttää kirjastoa. Tämän vaiheen tulisi antaa kirjastonhoitajille (ja tietysti myös antikvariaatin kauppiaille) hyödyllistä tietoa siitä, miten heidän tulisi kehittää kokoelmaansa, jotta se palvelisi yhteisöä mahdollisimman hyvin.

Valintaperiaatteiden (selection policies) tarkoitus on määritellä kirjaston (ja antikvariaatin) kokoelmatyön päämäärät ja tiedot siitä, millaisen kokoelman he

tahtovat itselleen muodostaa. Niiden tarkoitus on myös auttaa henkilökuntaa valitsemaan sopivin mahdollinen aineisto ja kokoelma asiakaskuntaan verraten.

Valinta (selection) tarkoittaa kokoelmatyön sitä vaihetta, jossa päätetään, mitä aineistoa kokoelmaan hankitaan. Esimerkiksi päätöksiä siitä, mitkä kirjoista valitaan, jos ne sisältävät keskenään samaa tietoa, tai siitä, kannattaako kirjaa ylipäättään ottaa valikoimaan; tuleeko sille olemaan riittävästi käyttöä kokoelmassa. Kyse on siis järjestelmällisestä päätöksenteosta määrän ja laadun välillä. Halutaanko kokoelmaan mahdollisimman laadukasta aineistoa, vai aineistoa jota tullaan käyttämään paljon.

Hankinta (acquisition) taas tarkoittaa sitä työvaihetta, jossa aineisto käytännössä hankitaan kirjaston tai antikvariaatin valikoimaan. Hankinta voi tapahtua esimerkiksi joko ostamalla, lahjoituksina tai vaihtokaupalla. Ostaminen ei siis ole ainoa tapa hankkia materiaalia kirjaston tai antikvariaatin kokoelmiin. Tämä on ainoa kokoelmatyön vaihe, jossa kirjastoa tai antikvariaattia käyttävällä asiakasyhteisöllä on joko pieni tai suurempi osuus.

Kun kirjastossa ja antikvariaatissa oleva aineisto on liian huonokuntoista, liian vanhaa (lähinnä kirjastojen tapauksessa) tai muuten lähes käyttökelvotonta, se yleensä poistetaan valikoimasta. Varsinkin kirjastoissa vanhentunutta tietoa sisältävä aineisto poistetaan, ja tilalle hankitaan ajantasaista ja näin ollen hyödyllisempää tietoa sisältävää aineistoa. Kirjastoissa aineistoa ei välttämättä kuitenkaan poisteta kirjaston valikoimasta kokonaan, vaan se siirretään esimerkiksi kirjaston varastoon. Tällöin se on kuitenkin kokoelmassa saatavana, mikäli sille huomataan tarvetta. Tätä kokoelmatyön vaihetta kutsutaan karsinnaksi (deselection).

Evaluointi (evaluation) on kokoelmatyön viimeinen vaihe. Se saattaa parhaimmillaan palvella kirjaston ja antikvariaatin kokoelmaa monellakin tavalla. Se voi esimerkiksi edesauttaa kirjastojen rahoitusta ja auttaa kirjastoa (ja miksei myös antikvariaattia) saamaan parempaa näkyvyyttä alueellaan. Lisäksi evaluointi voi auttaa kirjastoa parantamaan asemaansa erilaisissa vertailuissa ja esimerkiksi

erilaisissa tieteellisissä yhteyksissä. Evaluoinnin avulla voidaan myös seurata kirjaston ja antikvariaatin henkilökunnan kokoelmankehitystyön laatua. (Evans, 17-19.)

6.2 Järjestys

Kokoelma on järjestetty antikvariaatissa ja kirjastossa pääpiirteittäin samalla tavalla. Sekä kirjastossa että antikvariaateissa kirjat on järjestetty osastoittain, niissä on esimerkiksi erilliset osastot tai alueet ns. aikuisten kirjoille ja lastenkirjoille. Lisäksi molemmissa on yleensä erilliset osastot musiikille, muulle av-materiaalille, sarjakuville, urheilua ja liikuntaa käsitteleville kirjoille ja esimerkiksi ruoka-/keittokirjoille.

Antikvariaateissa osastot ovat kirjastoista poiketen harvoin varsinaisia osastoja, vaan enemmänkin hyllyjä tai hyllypareja vähäisen tilan vuoksi. Joissain antikvariaateissa, joissa myymälätilaa on jopa kahdessa kerroksessa, esimerkiksi av-materiaali (cd- ja lp-levyt jne.) on sijoitettu yläkertaan ja kirjat alakertaan.

Kirjastossa käytössä olevaa luokitusjärjestelmää ei suoranaisesti käytetä ainakaan Seinäjoen Lehti- ja Kirjapörssissä ainakaan siten, että hyllyjen reunoissa näkyisi luokkanumeroita. Vaikka luokitusta ei käytetä, käytössä oleva ryhmittely noudattaa kuitenkin hyvin pitkälti samaa käytäntöä kuin luokitusjärjestelmä.

Materiaalin aakkosjärjestys on tärkeää sekä kirjastossa että antikvariaatissa. Monet saattavat luulla, että antikvariaatissa kirjat ovat hyllyssä lähes mielivaltaisessa järjestyksessä usein tilanpuutteen aiheuttaman sekaisuuden takia, mutta aakkosjärjestys on sielläkin tarpeellinen ja tärkeä asia.

Ainakin Seinäjoen Lehti- ja Kirjapörssissä kirjat on järjestetty siten, että omina ryhminään ovat niin runokirjat, keitto-/ruokakirjat, musiikki- ja taidekirjat, elämäkerrat, muistelmat, sotahistoriaa käsittelevät kirjat ja kaunokirjalliset teokset.

Lisäksi kaunokirjalliset kirjat on jaettu kahteen ryhmään niin, että jännityskirjat ja dekkarit ovat omana ryhmänään ja muut kaunokirjalliset teokset omanaan.

Kirjat on pääosin aakkostettu tekijän sukunimen mukaan aakkosjärjestykseen. Elämäkerta- ja muistelmateosten kohdalla aakkosjärjestys on tehty sen mukaan, kenestä kirja kertoo. Oman työharjoitteluni aikana aakkostin lisäksi kirjat myös kirjailijan nimen sisällä aakkosiin, esimerkiksi Arto Paasilinnan teoksissa Hirtettyjen kettujen metsä oli hyllyssä ennen Suloista myrkynteittäjää jne. Näin jonkun tietyn kirjailijan tietty kirja oli helppo löytää periaatteessa yhdellä vilkaisulla.

Aakkosjärjestys on käytössä Lehti- ja Kirjapörssissä myös pukkareissa. Työharjoittelun aikana aakkostin myös lp-levyt ja järjestin sarjakuvia numerojärjestykseen tiettyjen numeroiden löytämisen helpottamiseksi. Järjestin myös Harlequin-kirjat selkeämpään järjestykseen, mutta en kuitenkaan numerojärjestykseen. Tiedän kuitenkin Porin toisessa antikvariaatissa Harlequin-kirjojen olevan numerojärjestyksessä. Tämä siitä syystä, että kyseisen antikvariaatin Harlequin-kirjoja ostavat asiakkaat vaativat, että kirjojen täytyy ehdottomasti olla järjestyksessä, tai muuten he lakkaavat ostamasta niitä. Seinäjoen Lehti- ja Kirjapörssissä tätä ei (kauppiaan kannalta onneksi) ole vaadittu. Harkitsin kyllä numerojärjestyksen järjestämistä, mutta hylkäsin ajatuksen aivan liikaa aikaa vaativana. Työharjoitteluajani oli kuitenkin rajattu, enkä siten olisi välttämättä ehtinyt tehdä riittävästi muitakin työtehtäviä.

6.3 Kirjaston ja antikvariaatin yhteistyöstä

Seinäjoen Lehti- ja Kirjapörssi ja Seinäjoen kaupunginkirjasto eivät tällä hetkellä juurikaan tee yhteistyötä. Aiempina vuosina, jopa vielä noin kolme vuotta sitten yhteistyötä oli jonkin verran, mutta tällä hetkellä ei oikeastaan ollenkaan. Kun kirjastoon hankittiin aineistoa Lehti- ja Kirjapörssistä, kyse oli yleensä sellaisista kirjoista, joita ei saada hankittua esimerkiksi kustantajilta tai ”tavallisista” kirjakaupoista. Tuolloin oli hyvä, että tarvittu aineisto pystyttiin hankkimaan jostain ja saattamaan asiakkaiden saataville.

Kirjaston henkilökuntaa käy kyllä nykyäänkin asiakkaina, mutta kirjaston kokoelmaa ei enää nykyään kartuteta Lehti- ja Kirjapörssistä. Ilmeisesti kirjasto löytää tarvitsemansa aineiston nykyään jostain muualta, eikä heidän näin ollen tarvitse turvautua kokoelmatyötä tehdessään Lehti- ja Kirjapörssin valikoimaan. (Ranta, 2009)

Porin toisen antikvariaatin osalta tilanne on pääosin samanlainen. Siellä tosin ei ainakaan Mikko Rannan mukaan ole koskaan tehty yhteistyötä antikvariaatin ja kirjaston välillä. (Ranta, 2009)

7 ANTIKVARIAATTIEN KESKUSJÄRJESTÖT SUOMESSA

Suomessa on kaksi antikvariaattien keskusjärjestöä. Järjestöistä vanhempi on Suomen Antikvariaattiyhdistys r.y. – Finska Antikvariatföreningen r.f., joka perustettiin vuonna 1941. Se on pyrkinyt korostamaan bibliofiilistä luonnettaan, ja onkin ollut aika tarkka sen suhteen, millaisia antikvariaatteja se hyväksyy jäsenikseen. Alun perin jäseniksi kelpuutettiin vain helsinkiläisiä perinteisiä antikvariaatteja. Vuonna 1988 järjestössä oli yhdeksän jäsentä. Tällä hetkellä jäseniä on 24, joista selkeä enemmistö - 14 kappaletta, sijaitsevat Helsingissä.

1980-luvun alussa Suomessa oli valtavasti divareita, jotka möivät pornografisia tuotteita ja joita kutsuttiin yleisesti antikvariaateiksi. ”Kunnolliset” kirja-alan yrittäjät hermostuivat tästä, ja kokivat tarpeelliseksi täsmentää, mikä antikvariaatti oikeasti on.

Heidän mielestään jo olemassa oleva antikvariaattijärjestö oli kykenemätön täyttämään tätä tehtävää kunnollisesti, eikä se myöskään edustanut kaikkia alalla toimivia yrittäjiä. Tällöin Antikvariaattiyhdistyksen ulkopuolella olevat yrittäjät perustivat kilpailevan järjestön vuonna 1982 ja nimesivät sen Suomen Antikvaariset kirjakauppiat ry:ksi.

Tähän järjestöön otettiin jäseniä huomattavasti vapaammin, kuin vanhaan järjestöön. Myös kirjapainotteiset yleisantikvariaatit pääsivät mukaan, kunhan ne olivat toimineet alalla vähintään vuoden. Niiden oli myös oltava kehityskelpoisia ja myyntiartikkeleiden oli oltava siveellisiä. Epäsiveellisen aineiston myynti on kiellettyä.

Suomen Antikvaariset kirjakauppiat ry:hyn kuului vuonna 1988 25 jäsentä, jotka olivat sijoittuneet ympäri Suomea, enemmistö kuitenkin Helsingissä. Tällä hetkellä järjestössä on 34 jäsentä ja se on levinnyt vielä laajemmalti ympäri Suomen. (Uusitalo 1988, 10-11, <http://www.sakk.net/content/blogcategory/15/27/>)

8 ANTIKVARIAATTIEN TULEVAISUUDESTA

Nykyään puhutaan paljon e-kirjoista, sähköisistä kirjoista ja muutenkin sähköisestä lukemisesta, jotka kaikki tuntuvat tietyllä tavalla mahdollisesti vaikeuttavan antikvariaattien toimintaa. Jotkut ihmiset saattavat ajatella, että koska kirjat on mahdollista nyt ja tulevaisuudessa lukea tietokoneen näytöltä sähköisessä muodossa, on perinteisten kirjojen käyttäminen ja lukeminen turhaa. Tämä vaikuttaa tietenkin kirjakauppojen, kirjastojen ja tietenkin myös antikvariaattien toimintaan, joiden asiakasmäärät saattaisivat sähkökirjojen myötä laskea huomattavasti.

Itse olen kuitenkin sitä mieltä, että Suomessa antikvariaateilla on jokaisella oma vakiintunut asiakaskuntansa, joiden ostokäyttäytymistä ei sähkökirjojen mahdollinen yleistymisen suuremmin muuta. Ihmiset, jotka käyttävät antikvariaattien palveluita usein, ovat yleensä suuria kirjojen ystäviä ja jopa rakastajia. Itse kuulun tähän ihmisryhmään, ja olen vakaasti sitä mieltä, että sähkökirja ei voi mitenkään voittaa aidon kirjan luomaa tunnelmaa ja lukuelämystä.

Nämä näkökulmat tukevat ainakin omalta osaltaan sitä asiaa, että antikvariaateilla tulee varmasti myös tulevaisuudessa olemaan riittävästi asiakkaita, eikä lähes väistämätön teknologian lisääntyminen varmastikaan syökse niitä vararikkoon. Tämä huomattiin jo Porin antikvariaattien tapauksessa. Nuorilla ihmisillä on usein suuri kiinnostus vanhoihin kirjoihin ja muihin antikvariaattien myyntiartikkeleihin, joten jos kaupungissa on esimerkiksi paljon opiskelijoita, on antikvariaatin menestys suhteellisen varmaa. Samaa mieltä kanssani on ainakin Mikko Ranta Seinäjoen Lehti- ja Kirjapörssistä.

LÄHTEET

Antikka-nettiantikvariaatti. [Verkkajulkaisu]. Saatavissa:

<http://www.antikka.net/antikka.asp> [Viitattu 25.10.2009].

Antikvaari-nettiantikvariaatin kotisivu. [Verkkajulkaisu]. Saatavissa:

<http://www.antikvaari.fi/> [Viitattu 10.11.2009].

Evans, Edward G.: Developing Library and Information Center Collections. 4. painos. Englewood, CO : Libraries Unlimited, 2000.

Facta.fi-tietopalvelu. [Verkkajulkaisu]. Saatavissa:

<http://www.facta.fi/tietosanakirja/4404> [Viitattu 27.10.2009].

FinStat, Tilastokeskuksen internet-palvelu. [Verkkajulkaisu]. Saatavissa:

<http://pxweb2.stat.fi/dialog/Saveshow.asp> [Viitattu 15.11.2009].

Ihamäki, Saara: Raivataan tilaa asiakkaalle. [Puheenvuoro maakuntakirjastokokouksessa 4.11.2009].

Ranta, H. Haastattelu 23.11.2008.

Ranta, H. Haastattelu 16.10.2009.

Ranta, M. Haastattelu 13.10.2009.

Strang, Jan: Antikvariaateillakin on kohtalonsa: Suomen antikvaarisen kirjakaupan historia. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino 1999.

Studia –tietosanakirja, osa A-Gn. 2. uudistettu painos. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy 1995.

Suomen antikvaariset kirjakauppiat Ry:n kotisivu. [Verkkajulkaisu]. Saatavissa: <http://www.sakk.net/content/blogcategory/15/27/> [Viitattu 27.10.2009].

Tie.to –tietopalvelu. [Verkkajulkaisu]. Saatavissa: <http://www.tie.to/kirjat/> [Viitattu 10.11.2009].

Uusitalo, Liisa: Vanhojen kirjojen kenttä. Jyväskylän yliopisto, nykykulttuurin tutkimusyksikkö. Jyväskylä 1988.

Vehkoo, J. 2007. Miten kirjakaosta hallitaan? Aamulehti (3.3.2007), B20.

Wikipedia – Antikvariaatti. [Verkkajulkaisu]. Saatavissa: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Antikvariaatti> [Viitattu 27.10.2009].

